

Amerikai Egyesült Államok

Boldog Karácsonyt!

Merry Christmas!

– kiáltom haza Amerikából, pontosabban az Egyesült Államokból. És nemcsak azért kiabálok, mert 8000 km-re vagyunk a Kárpát-medencétől, hanem azért is, mert körülöttünk minden harsogó, túldíszített, túlszínezett és túlméretezett.

Az ajándékot itt Santa Claus hozza szarvasvonta szánon, a kéményen keresztül, és a kandallóra akasztott zokniba dugja. (Oly messze van Amerika, hogy a mi Mikulásunk csak Karácsonyra ér oda?)

Az amerikai angol nyelv szereti összevonni, lerövidíteni a szavakat, így a Santa Clausból Santa's lett.

Az ünnepet magát ellenben megnyújtják és persze eltűlozzák.

Már egy hónappal korábban, a november végi Hálaadás ünnepén karácsonyi pompába öltöznek az utcák, üzletek, házak, udvarok, sőt otthon is feldíszítik a karácsonyfát (persze műanyagból).

Az ajtóra fagyöngyöt, színes koszorút tűznek. Vannak városok, ahol minden utcának saját karácsonyi jelképe van: ez kerül színesen, fényesen az udvarokra, a háztetőkre. És persze versengenek, hogy melyik szebb: a szarvasos, a hóemberes vagy a télapós utca.

A Szenteste hagyományos finomsága a pulykasült.

A Fehér Ház előtt pompázó hatalmas karácsonyfa gyertyáit az elnök és felesége gyűjtja meg.

Az indián kézműves karácsonyi díszei mély hitről, meghitt ünnepről mesélnek. Közöttük is sok keresztény van, és ősi hitük is az anya tiszteletén alapszik.

Hány „leg”-et szá-
moltok meg
Amerikát bemutató
oldalainkon?

Az Európából hajón érkezők 1886 óta elsőként a **Szabadság-szobrot** pillantják meg. Az Amerika jelképévé vált fátylós nőalak a franciák ajándéka, összesen 93 m magas, 205 tonna, szája 91 cm, ujjja 2,4 m. Belsejében csigalépcső vezet a koronáig, melyen köröskörül kilátó-ablakok vannak.

Az amerikaiak szeretnek mindenben első lenni, mindenből a legnagyobbat építeni. Büszke öntudattal hirdetik katonai, gazdasági fölényüket, tudományos, technikai, sportbeli csúcsaikat, éneklük himnuszukat, lengetik házon, autón és kézben, festik polóra, nyakkendő-tűre, szalvétára **nemzeti zászlójukat**.

Sarkában kék mezőben 50 fehér csillag az 50 tagállamot jelképezi. A sávozás az Árpád-házi zászlóra emlékeztet. Véletlen? Az 1789-ben függetlenné vált, Egyesült Államok első elnöke, **George Washington** ősei között Árpád-házi leszármazott is volt. A nagyszerű politikus és hadvezér vívta ki az akkor még csak 13 tagállamból álló szövetség függetlenségét Nagy-Britanniával szemben.

Ki fedezte fel Amerikát?

A **vikingek** már ezer évvel ezelőtt elhajóztak északi partjaira. **Kolumbusz Kristóf** 1492-ben nyugat felé hajózva akart Indiába jutni, és azt hitte, Indiában kötött ki. E tévedés miatt

Hogy hívták
Kolumbusz
hajóját?

hívjuk máig az őslakosokat indiánoknak, s e tévedés az oka, hogy nem Kolumbia az új földrész neve. **Amerigo Vespucci** jött rá arra, hogy nem Ázsiában, hanem Európa számára ismeretlen földrészen járnak, így 1507-ben róla nevezték el Amerikának. Feljegyezték, hogy buzgó katolikus édesapja a mi Szent Imre hercegünk nagy tisztelője volt, róla keresztelte fiát Amerigonak.

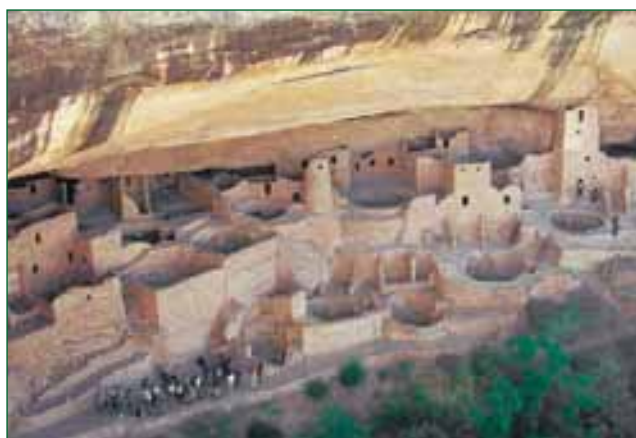
Amerika újkori történelme mindössze öt-száz éves, de **első lakói 40 000 évvel ezelőtt** érkeztek Ázsiából, amikor a Bering-szoroson még száraz lábbal át lehetett kelni.

Eltűnt indián kultúrák nyomait őrzi Illinois államban **Cahokia**. Ezer évvel ezelőtt a Nap városa állt itt mesterséges földteraszokon, fapalánkkal körülvéve. Uralkodójukat 20 000 igazgyönggyel kirakott ágyon temették el.

A Mississippi és az Ohio völgyében „**szent köröknek**” nevezett ke-
rek földhalmokon csak repülőről felismerhető, titok-
zatos óriás-képeket: kígyót, sast fedeztek fel. Titok,
hogyan kik, mikor és hogyan alkothatták ezeket.

Amerika első toronyházát, a Mesa Verde **Szikla-
palotát** a pueblo indiánok ősei, az **anaszázik** épít-
tették legalább kétezer hatszáz éve. A sziklák töké-
letesen rejtik a 200 helyiségből, templomból, szo-
bákból, raktárakból álló, csak kötélletrán megköze-
líthető erődítményt.

Kik írtak híres
indián-regényeket?

LÁSZLÓ NOÉMI AMERIKA

Legyen talán egy pisztoly.
Vágtázó vadlovak.
Mély szurdokok, kőszálak,
puszták és sós tavak.

Legyen egy éji vándor,
ütött-kopott köpenyben.
Legyen kaland, szabadság,
veszély – három az egyben.

Legyen harc is, esetleg
győzzön a becsület,
és nyerje el jutalmát
a jó, amíg lehet.

Legyen világraszóló,
boldog lakodalom,
higgyük, hogy létezik még
földi paradicsom,

a felhőkarcolók közt,
a fényes áradatban,
ahol a nevetés
vize apadhatatlan –

ahol kirakatokba
szorítják az eget,
és minden fordulónál
egy angyal integet.

Lovas nép! A dakota indiánok titokzatos, varázslatos kutyának nevezik a lovat. A prérilő finom fakérget és kövér füvet evett, veszély közeledtén felébresztette gazdáját, ha kellett, meg is védte. A halott indiánt lovával temették el.

Szép Újvilág? A szabadság földje?

Közös néven **indiánoknak** nevezzük az őslakosokat, pedig nyelvük, szokásaik nagyon eltérőek. A keleti partok közelében és délen földműves, nyugaton, északon prériindián, bölényvadász és halász törzsek éltek. Az irokéz, a sziú, az apacs, a varjú, a mandan, a vaorani, a feketelábú indiánok harcosabbak, a cseroki, a navaho, a pekoti, a hopi indiánok békésebbek voltak, de igazságszeretet és méltóság jellemezte valamennyiüket.

A természet törvényeit tisztelték, nem ismerték a hamisságot, a vagyont. A fehérek annál inkább: féktelen föld- és

aranylázukban elűzték az indiánokat ősi területeikről, lemészárolták vagy rezervátumokba kényszerítették őket.

Hogy mentsék bűneiket, vadnak és pogánynak mutatták be az indiánokat, és betolakodó létükre csak 1924 óta adnak állampolgárságot saját hazájában az őslakos közösségeknek.

Szokásaikat üldözték, de **Ülő Bika** és Geronimo utódai ma ismét nyaranta összegyűlnek a prérin, felállítják bölénybőr sátraikat, a tipiket, felöltik törzsi, harci jelképeiket, és ősi táncukkal próbálják visszavarázsolni régi világukat.

Hogy hívják az
indián fokost,
a bőrbocskort?

A **békepipát** a családfő gyűjti meg, és a nap járását követve, szárral előre adja körbe.

A **tipi** ajtaja beszédes: ha felhajtják, szinte hívja a vendéget, ha leengedik, megálljt parancsol az érkezőnek. Az ételből nem illik meghagyni, sőt a vendég a tányért, a kést is magával szokta vinni.

Oly búsan dalolnak a négerek, és messze viszi a Mississippi daluk... Amerika másik nagy áldozata a néger közösség.

Őseiket Afrikából hurcolták ide, és rabszolgaként dolgoztatták főleg a déli államok gyapot-, kávé- és dohányültetvényein. Felszabadításukért vívtak Abraham Lincoln elnöksége idején az északi államok testvérháborút Dél ellen. 1865-ben Dél elesett, és végre a „szabadság és a demokrácia hazájában” is eltörölték a rabszolgaságot.

A négereknek vérükben van a ritmus, a tánc. Afrikai népzenejükből született a **dzsessz**, melynek hazája **New Orleans**, legnagyobb művészei pedig máig is négerek.

Michael Jackson is néger családjától örökölte tehetségét, de öncsonkító műtétek sorával igyekszik fehérnek hazudni magát.

Az Amerikai Egyesült Államok olvasztótégely: angol, ír, holland, francia,

lengyel, olasz, újabban latin-amerikai, kínai és más ázsiai telepések népesítették be. Hivatalos nyelvé az angol vált.

A XX. században az ígéret, a lehetőségek földjének tűnt Amerika. Üldözött vagy nyomorgó emberek milliói menekültek ide, köztük sok-sok magyar is.

Az Amerikai Egyesült Államok a világ **harmadik legnagyobb országa**. Partját keleten az Atlanti-, nyugaton a Csendes-óceán mossa. Alaszkában örök tél, Floridában örök nyár van, Arizona sivatagos, a partvidék, a folyóvölgyek termékeinek. A hatalmas farmokon északon búzát, kukoricát, szójababot, cukorrépát, délen gyapotot, dohányt, földimogyorót termesztenek.

Gabonakivitele nagyobb, mint a föld összes többi országának együttvéve. De a világ első ipari termelője is, hiszen bőven van ásványi kincse, kőolaja, szene, vasa.

New York az Egyesült államok legnagyobb városa, legfontosabb kikötője, a világ egyik pénzügyi központja.

Az **Empire State Building** ma már nem a világ legmagasabb, de egyik legelegánsabb felhőkarcolója. 102 emeletére 1860 lépcsőfok vezet fel, melyen évente futóversenyt rendeznek. A legjobbak 20 perc alatt jutnak a csúcsra.

A **World Trade Center** ikertornyai a világgazdaság központjai voltak. 2001. szeptember 11-én terrortámadás semmisítette meg őket.

KÖRHINTA

LANGSTON HUGHES verse,
RAB ZSUZSA fordítása

Ezen a körhintán
van-e hely feketéknek?
Mister, úgy szeretnék felülni!
Minálunk, Délen
fehér mellé
fekete nem ülhet.
Délen a vonaton
külön kocsi van „Feketéknek”.
Az autóbuszon hátul a helyünk.
De itt a körhintán
hol a „hátul”?
Kérem, van-e lovacska
fekete kisgyerekeknek?

Mitől dőlt össze
a két irodaház?

Minden államnak saját kormánya, törvényei vannak. A hatalmas államszövetség **fővárosa Washington**. A **Capitolium** a kongresszus székhelye, a **Fehér Ház** az elnök rezidenciája. Itt dőlt el – legalábbis a XX. században – nemcsak az Egyesült Államoknak, hanem a világ nagy részének a sorsa.

Ki a mai elnöke az Egyesült Államoknak?

A világ legmagasabb emlékműve **Saint Louisban** vasszivárványként szikrázik a napfényben. Alatta a Mississippi lapátkerékes gőzösei a múltat, a felhőkarcolók a jelent jelképezik.

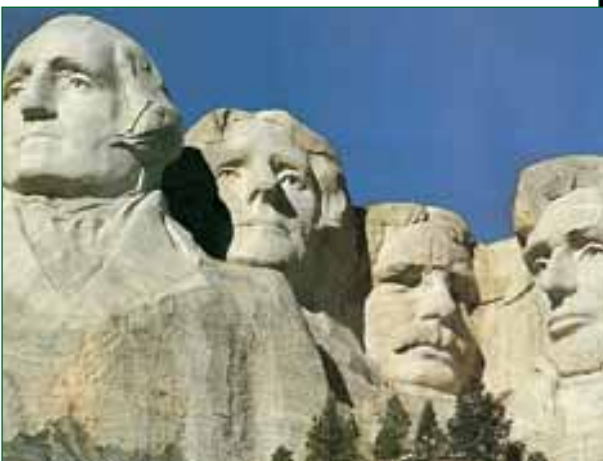

Nem repülő csészealj, hanem a **New Orleans-i stadion**, sportesemények, kongresszusok, vásárok, bálók, hangversenyek helyszíne. Ablaka nincs, szellőzését számítógépek biztosítják.

A floridai **Kennedy Űrközpont** a kislány álma. Innen lőttek ki a Holdra elsőként eljutó űrhajósokat is.

Kiről kapta nevét a vidámpark?

A nyugdíjasok a szelíd éghajlat, a gyerekek a **Disney-park** miatt szeretik Floridát.

Legjobban helikopterről látható a Fekete-hegység szikláiba dinamittal, kalapáccsal és vésővel „faragott” **négy elnök-fej**: Washington, Jefferson, Rooseveltt és Lincoln 18 méteres portréja.

A **Nagy-Sóstó** sósnak sós, de már alig van vize. Hajdan 300 m mély volt, ma már csupán 5 méteres, és területe is egyre zsugorodik. Ebből a sókitermelőknek és az autópárnak van haszna. A lapos mederben tesztelik az új motorokat, és állítják fel a **sebességrekordokat**.

Texasról a kőolaj és a hatalmas farmok, ranch-ek jutnak eszünkbe. A lovas marhapásztorok, cowboyok kalandos, kemény életét regények, filmek sora

mutatja be. A **rodeo** veszélyes férfijáték, ügyességi próba: lasszót dobnak, vadlovat ülnek meg, bikát tepernek le szarvánál fogva.

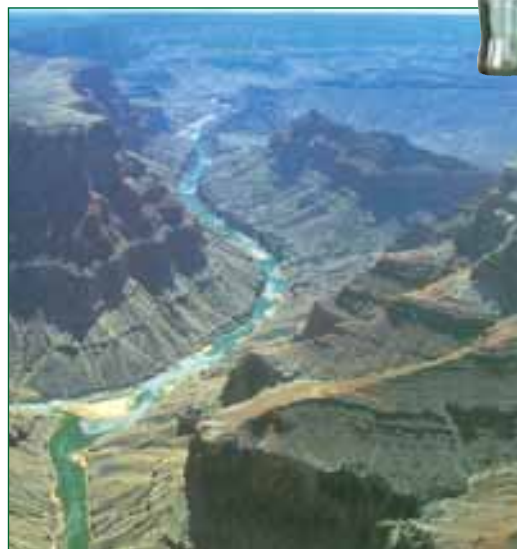

Las Vegas a mulatók és játéktértermek városa, felnőttjátéster, a **szerencsejátékosok** legnagyobb találkozóhelye. Itt van a világ legnagyobb fényreklámbirodalma, legnagyobb szállodája, a 4000 szobás Excalibur.

Kedvenc sportjuk a **base-ball**. Bottal ütik a labdát (vagy csak a nyomát), és óriási bőr „tenyérrel” igyekeznek elkapni.

Az első **Coca-Colát** Atlantában 1886-ban egy Pemberton nevű gyógyszerész keverte-kavarta, fejfájás ellen. Receptje persze titkos. A Coca-Cola-Mikulás alakja 1931 óta uralja az amerikai Karácsony-reklámokat.

Az arizonai **Grand Canyon** a világ leghosszabb, 350 km-es sziklaszorosa. A Colorado folyó „alkotása”. Tízmillió éve zúgva, rohanva mélyíti medrét az 1800 méter magas sziklafalak között. A színes kőzetrétegek olyanok, mint valami földtörténeti képeskönyv.

A **San Franciscó-i** öböl fölött ívelő **Golden Gate** híd közel 3 km hosszú, 70 m magas, így az óceáni köd a lábai körül gomolyog, és erős szélben bizony érezhetően kileng. Évente 190 000 liter festékkel védik a rozsdától.